

LECTIO VII: ΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΞΕΧΕΙΜΩΝΙΑΣΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο βιβλίο του «Ο Γαλατικός Πόλεμος» (De Bello Gallico) ο Ρωμαίος πολιτικός,στρατηγός και συγγραφέας Γάιος Ιούλιος Καίσαρας περιγράφει με λιτότητα, συντομίακαι διαύγεια τις στρατιωτικές του επιχειρήσεις στη Γαλατία από το 58 ως το 52 π.Χ.Στο κείμενο που ακολουθεί περιγράφονται οι ετοιμασίες για ξεχειμώνιασμα στη Γαλατίασε κάποια φάση του πολέμου. Το ξεχειμώνιασμα γινόταν σε χειμερινά στρατόπεδα (hiberna). Ο Καίσαρας φροντίζειιδώ για την τροφοδοσία των στρατοπέδων και δίνει οδηγίες για την αντιμετώπιση εχθρικών επιδρομών.

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet et tribus imperat in Belgis remanere. Legātos omnes frumentum in castra, importare iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; Speculatōres nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavere debetis; hostes enim de collibus advolare solent et caedem militum perpetrare possunt».	Ο Καίσαρ λόγω της έλλειψης σταριού τις λεγεώνες του σε πολλά χειμερινά στρατόπεδα εγκαθιστά. Από αυτές τέσσερις στη χώρα των Νερβίων να ξεχειμωνιάσουν διατάζει και (άλλες) τρεις στη χώρα των Βέλγων να παραμείνουν. Σε όλους τους διοικητές των λεγεώνων στάρι στα στρατόπεδά να μεταφέρουν διατάζει. Τους στρατιώτες με τα εξής λόγια συμβουλεύει: «Ότι οι εχθροί πλησιάζουν πληροφορούμαι. οι ανιχνευτές μας ότι αυτοί (= οι εχθροί) βρίσκονται κοντά αναγγέλλουν. Από την ορμή των εχθρών να προφυλάσσετε πρέπει. γιατί οι εχθροί από τους λόφους να εξορμούν συνηθίζουν και την σφαγή των στρατιωτών μας να επιτύχουν μπορούν».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

conlocat: locus
quattuor: τέτταρες

hiemare: hiberna· hiems = χειμώνας· χιόνι

castra: > κάστρο

verbis: ἐρῶ < Περέω· ῥῆμα

admonet: πρβ. monumentum

audio: auris < *ausis· οὖς, αἶω

Vim: ἴς < Fις= δύναμη

cavere: κοέω < *κοφέω = παρατηρώ

collibus: κολωνός, κολώνη = λόφος.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ		
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>A' ΚΛΙΣΗ</u> ΘΗΛΥΚΑ ✓ Inopia-inopiae = έλλειψη ΑΡΣΕΝΙΚΑ ✓ Belgae-Belgarum = Βέλγοι (plural tantum: δεν συναντάται στον ενικό) <u>B' ΚΛΙΣΗ</u> ΑΡΣΕΝΙΚΑ ✓ Legatus-legati = διοικητής λεγεώνας/λεγεωνάριος ✓ Nervii-Nerviorum = Νέρβιοι (plural tantum: δεν συναντάται στον ενικό) ΟΥΔΕΤΕΡΑ ✓ Frumentum-frumenti = σιτάρι / δημητριακά, σιτάρι, όμως: στον πληθυντικό frumenta -orum = τα γεννήματα (ετερόσημο). ✓ Verbum-verbi = λόγος ✓ Castrum-castri = φρούριο Castrum-castrorum = στρατόπεδο (ετερόσημο). ✓ Hiberna-hibernorum = χειμερινό στρατόπεδο (plural tantum: δεν συναντάται στον ενικό) <u>Γ' ΚΛΙΣΗ</u> ΑΡΣΕΝΙΚΑ ✓ Caesar-Caesaris = Καίσαρας ✓ Hostis-hostis = εχθρός ✓ Collis-collis = λόφος ✓ Miles-militis = στρατιώτης ✓ Speculator-speculatoris = κατάσκοπος /ανιχνευτής ΘΗΛΥΚΑ ✓ Legio-legionis = λεγεώνα = η κύρια μονάδα του ρωμαϊκού στρατού: 4.200-6.000 άνδρες ✓ Caedes-caedis = σφαγή ✓ Vis = δύναμη (ελλειπτικό)	<u>B' ΚΛΙΣΗ</u> ✓ multus-multa- multum = πολύς-η-υ (plus) / plures- plures-plura Plurimus-plurima- plurimum <u>Γ' ΚΛΙΣΗ</u> ✓ omnis-omnis-omne = όλος-η-ο ✓ tres-tres-tria = τρεις(απόλυτο αριθμητικό)	<u>ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΡΗΜΑ</u> ✓ Possum-potui-_-posse = μπορώ <u>A' ΣΥΖΥΓΙΑ</u> ✓ Conloco/colloco-conlocavi/collocavi- conlocatum/collocatum-conlocare/ collocare = εγκαθιστώ ✓ Hiemo-hiemavi-hiematum-hiemare = ξεχειμωνιάζω ✓ Importo-importavi-importatum- importare = μεταφέρω / εισάγω ✓ Impero-imperavi-imperatum-imperare = διατάζω ✓ Advento-adventavi-adventatum- adventare = πλησιάζω ✓ Nuntio-nuntiavi-nuntiatum-nuntiare = πληροφορώ/αναγγέλλω ✓ Advolo-advolavi-advolatum-advolare = εξορμώ ✓ Perpetro-perpetravi-perpetratum- perpetrare = διαπράττω έκφραση: caedem perpetro = κατασφάζω <u>B' ΣΥΖΥΓΙΑ</u> ✓ Iubeo-iussi-iussum-iubere = διατάζω ✓ Remaneo-remansi-_-remanere = παραμένω ✓ Admoneo-admonui-admonitum- admonere = συμβουλεύω ✓ Caveo-cavi-cautum-cavere = φυλάγομαι/προσέχω ✓ Debeo-debui-debitum-debere = οφείλω ✓ Soleo-solitus sum-solitum-solere = συνηθίζω <u>Δ' ΣΥΖΥΓΙΑ</u> ✓ Audio-audivi-ausditum-audire = ακούω
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

✓ enim = γιατί(αιτιολογικός/παρατακτικός) ✓ et = και(συμπλεκτικός/παρατακτικός)	✓ propter+αιτιατική ✓ in+αιτιατική ✓ de+αφαιρετική ✓ ex+αφαιρετική ✓ in+αφαιρετική	✓ Prope = κοντά - Propius - Proxime
ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ		
✓ Is-ea-id = αυτός/η/ο (οριστική) ✓ Qui-quae-quod = ο/η/το οποίος/α/ο (αναφορική) ✓ Noster-nostra-nostrum = δικός-η-ο μας (κτητική) ✓ Hic-haec-hoc = αυτός-η-ο (δεικτική)		

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ
Caesar propter frumenti inopiam legiones in hibernis multis conlocat: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.	
Caesar: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, αρσενικό γένος, του ουσιαστικού γ' κλίσης Caesar – Caesaris propter: πρόθεση + αιτιατική frumenti: γενική πτώση, ενικός αριθμός, ουδέτερο γένος, του ουσιαστικού β' κλίσης frumentum -i inopiam: αιτιατική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος της α' κλίσης του ουσιαστικού inopia -ae (singulare tantum) legiones: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, θηλυκό γένος της γ' κλίσης του ουσιαστικού legio -onis in: πρόθεση + αφαιρετική hibernis: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού β' κλίσης hiberna -orum multis: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος του επιθέτου β' κλίσης multi, -ae, -a conlocat: γ' ενικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνής του ρήματος α' συζυγίας conloco, conlocavi, conlocatum, conlocāre / (λόγω αφομοίωσης) colloco, collocavi, collocatum, collocāre	conlocat: ρήμα Caesar: υποκείμενο στο conlocat legiones: αντικείμενο στο conlocat in hibernis: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στο conlocat multis: ονοματικός ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο hibernis propter inopiam: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο conlocat frumenti: γενική πτώση, υποκειμενική στο inopiam
Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό. (Η αντωνυμία quibus βρίσκεται ύστερα από ισχυρό σημείο στίξης και, αφού δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο, εισάγει κύρια πρόταση και ισοδυναμεί με τη δεικτική αντωνυμία «eis»).	
Ex: πρόθεση + αφαιρετική quibus: αφαιρετική πτώση πληθυντικός αριθμός, θηλυκό γένος της αναφορικής αντωνυμίας qui, quae, quod quattuor: απόλυτο αριθμητικό επίθετο, άκλιτο in: πρόθεση + αφαιρετική Nervii: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης Nervii -orum hiemare: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος hiemo, hiemavi, hiematum, hiemāre iubet: γ' ενικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος iubeo, iussi, iussum, iubēre	iubet: ρήμα Caesar: εννοούμενο υποκείμενο στο iubet quattuor: υποκείμενο στο hiemare (ετεροπροσωπία). ή (legiones: υποκείμενο quattuor: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο legiones) hiemare: αντικείμενο στο iubet, τελικό απαρέμφατο Ex quibus: εμπρόθετος προσδιορισμός του διαιρεμένου όλου στο quattuor in Nervii: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στο hiemare
tribus imperat in Belgis remanere: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό (συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη πρόταση μέσω του συμπλεκτικού	

συνδέσμου et).	
et: παρατακτικός συμπλεκτικός σύνδεσμος tribus: δοτική πτώση, πληθυντικός αριθμός, θηλυκό γένος της γ' κλίσης του απόλυτου αριθμητικού επιθέτου tres, tres, tria imperat: γ' ενικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας, ενεργητικής φωνής, του ρήματος impero, imperavi, imperatum, imperāre in: πρόθεση + αφαιρετική Belgis: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού α' κλίσης Belgae -arum remanere: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος remaneo, remansi, —, remanēre 2	imperat: ρήμα Caesar: εννοούμενο υποκείμενο στο imperat tribus: έμμεσο αντικείμενο στο imperat remanere: άμεσο αντικείμενο στο imperat, τελικό απαρέμφατο tres: εννοούμενο υποκείμενο στο remanere (ετεροπροσωπία). in Belgis: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στο remanere
Legatos omnes frumentum in castra importare iubet: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.	
Legatos: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης legatus -i omnes: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του επιθέτου της γ' κλίσης omnis, omnis, omne frumentum: αιτιατική πτώση, ενικός αριθμός, ουδέτερο γένος, του ουσιαστικού β' κλίσης frumentum- i in: πρόθεση + αιτιατική castra: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού β' κλίσης castra -orum importare: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος importo, importavi, importatum, importāre	iubet: ρήμα Caesar: εννοούμενο υποκείμενο στο iubet Legatos: υποκείμενο στο importare (ετεροπροσωπία) omnes: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο legatos importare: αντικείμενο στο iubet, τελικό απαρέμφατο. frumentum: αντικείμενο στο importare in castra: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο importare
Milites his verbis admonet: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.	
Milites: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού γ' κλίσης miles -itis his: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος, της δεικτικής αντωνυμίας hic, haec, hoc verbis: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος, του ουσιαστικού β' κλίσης verbum -i admonet: γ' ενικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή, του ρήματος β' συζυγίας admoneo, admonui, admonitum, admonēre	admonet: ρήμα Caesar: εννοούμενο υποκείμενο στο admonet. Milites: αντικείμενο στο admonet verbis: αφαιρετική πτώση, (οργανική) του τρόπου στο admonet his: ονοματικός ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο verbis.

«hostes adventare audio: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.	
hostes: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό ή θηλυκό γένος (εδώ αρσενικό), του ισοσύλλαβου ουσιαστικού γ' κλίσης hostis -is adventare: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος α' συζυγίας advento, adventavi, adventatum, adventāre audio: α' ενικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή, του ρήματος δ' συζυγίας audio, audi(v)i, auditum, audire	audio: ρήμα ego: εννοούμενο υποκείμενο στο audio adventare: αντικείμενο στο audio, ειδικό απαρέμφατο hostes: υποκείμενο στο adventare (ετεροπροσωπία)
speculatores nostri eos prope esse nuntiant: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.	
speculatores: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος, του ουσιαστικού γ' κλίσης speculator -oris nostri: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, α' πρόσωπο (για πολλούς κτήτορες), αρσενικό γένος της κτητικής αντωνυμίας noster, nostra, nostrum eos: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος, της δεικτικής, αντωνυμίας is, ea, id prope: τοπικό επίρρημα esse: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας του βοηθητικού ρήματος sum, fui, —, esse nuntiant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος α' συζυγίας nuntio, nuntiavi, nuntiatum, nuntiāre	nuntiant: ρήμα speculatores: υποκείμενο στο nuntiant nostri: ονοματικός ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο speculatores. esse: αντικείμενο στο nuntiant, ειδικό απαρέμφατο eos: υποκείμενο στο esse (ετεροπροσωπία) prope: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο esse
Vim hostium cavere debetis: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.	
Vim: αιτιατική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ελλειπτικού ουσιαστικού γ' κλίσης vis hostium: γενική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό ή θηλυκό γένος (εδώ αρσενικό) του ισοσύλλαβου ουσιαστικού γ' κλίσης hostis -is cavere: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος βλ συζυγίας caveo, cavi, cautum, cavēre debetis: β' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος β' συζυγίας debeo, debui, debitum, debēre	debetis: ρήμα vos: εννοούμενο υποκείμενο στο debetis και στο cavere (ταυτοπροσωπία) cavere: αντικείμενο στο debetis, τελικό απαρέμφατο Vim: αντικείμενο στο cavere hostium: γενική πτώση, κτητική ή υποκειμενική στο vim
hostes enim de collibus advolare solent: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.	
hostes: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό ή θηλυκό γένος (εδώ αρσενικό) του ισοσύλλαβου ουσιαστικού γ' κλίσης hostis -is enim: παρατακτικός, διασαφητικός και αιτιολογικός	solent: ρήμα hostes: υποκείμενο στο solent και στο advolare (ταυτοπροσωπία) advolare: αντικείμενο στο solent, τελικό

σύνδεσμος. de: πρόθεση + αφαιρετική πτώση, collibus: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ισοσύλλαβου ουσιαστικού γ' κλίσης collis -is advolare: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος α' συζυγίας advolo, advolavi, advolatum, advolāre solent: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας του ημιαποθετικού ρήματος β' συζυγίας soleo, solitus sum, solitum, solēre	απαρέμφατο de collibus: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση από τόπο στο advolare
caedem militum perpetrare possunt»: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό. (συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη πρόταση μέσω του συμπλεκτικού συνδέσμου et).	
caedem: αιτιατική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ισοσύλλαβου ουσιαστικού γ' κλίσης caedes -is militum: γενική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού γ' κλίσης miles -itis perpetrare: απαρέμφατο, χρόνος ενεστώτας, ενεργητική φωνή του ρήματος α' συζυγίας perpetro, perpetravi, perpetratum, perpetrāre possunt: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος ενεστώτας του ανώμαλου ρήματος possum, potui, —, posse	possunt: ρήμα hostes: εννοούμενο υποκείμενο στο possunt και στο perpetrare (ταυτοπροσωπία) perpetrare: αντικείμενο στο possunt, τελικό απαρέμφατο caedem: αντικείμενο στο perpetrare militum: γενική πτώση, αντικειμενική στο caedem